

Vana koolimaja lammutamine

tekitas reedel Haapsalu linnavolikogus vaidlusi. Lk 3

Vehkleja Nelli Differt

on pärast olümpiajärgset puhkust taas võistlusrajal. Lk 6–7

Lääne Elu

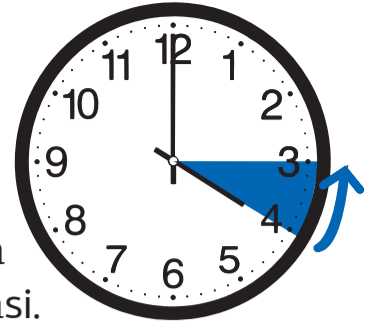
Värsked uudised www.le.ee

EESTI VANIM JÄRJEPIDEVALT ILMUNUD SÖLTUMATU AJALEHT

LAUPÄEV, 26. OKTOOBER 2024 | NR 123 (5113) | 1,50 €

Ära unusta!

Ööl vastu pühapäeva keeratakse kella tunni võrra tagasi.

● KES VASTUTAB?

Lagastatud puisniit taastub aastakümneid

Keskonnakaitsja Mati Sepa sõnul süvendab maailma ühe liigirikkama paiga, Laelatu puisniidu kahjustajale määratud naeruväärne 2000 eurot trahvi vaid karistamatusetunnet.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

Pärast kümme kuud kestnud venitamist on hooldustööde käigus Laelatu puisniitu sisse sõidetud roopad lõpuks tasandatud ja süüdlane saanud 2000 eurot trahvi. Tehnud kahju ulatust on aga keeruline hinnata isegi botaanikutel, hooldustööd kontrollima pidanud riigiametnikest rääkimata.

Lagastatud alal kasvanud teise kategooria kaitsealuste kápaliste nagu mandril üliharuldase valge tolmpea ja sõrmkäppade õisi pole vähimatki lootust näha enne seitset-kaheksat aastat ja seegi pole päris kindel. „Sõltub sellest, kui suur seemnepank maa sees on,” märkis orhideehuviline, kunagi Laelatu puisniitu osaliselt hooldanud Arno Peksar. Kápalistel kulub seemnest õiteni jõudmiseks seitse-kaheksa aastat. „Kõrrelised võivad kiiremini tulla, aga teatud asjad võtavad aega,” ütles Peksar.

Tasandatud roopakohtadel laiutab ühegi libleta paljas pori. Keskonnaameti maahoolduse büroo juhataja Gunnar Sein mõõnis, et kahjustatud alal hakkab taimestik kasvama paari aasta jooksul, algse koosluse naasmine võtab aga „rohkem” aastaid aega. Paraku pole Laelatu lihtsalt rohumaa, vaid kaitsealune haruldase taimestikuga puisniit, mille liigirikkust on teadlased uurinud üle poole sajandi.

„Tulevad üheaastased taimed, umbrohud, eri taimede hulk suureneb, aga need pole need taimed, mida seal vaja oleks,” ütles märtsis Lääne Elule Toomas Kukkk, üle 35 aasta puisniitu uurinud botaanik.

Sepa sõnul on karistusmäärad arutult madalad ja mõnisada või mõni tuhat eurot on metsafirmadele peenraha, mis ei motiveeri korrektselt tööd tegema. „Nad

Mati Sepp

Keskonnaameti maahoolduse büroo juhataja Gunnar Sein mõõnis, et kahjustatud alal hakkab taimestik kasvama paari aasta jooksul, algse koosluse naasmine võtab aga „rohkem” aastaid aega.

JUHAN HEPNER / ERR / SCANPIX

saavad kiiremini töö tehtud, kui teevad seda metsa kahjustades,” märkis Sepp. Laelatu puisniitu sõidetud kohati meetristigavused roopad on riigi ükskõiksuse ilmekas näide. „Millest see probleem üldse tekkis, on puudulik järelevalve. Tööd tehakse, aga järelevalve puudub. Midagi head sealt ei tule. Vahele ei jää ja karistamatusetunne süveneb,” ütles Sepp. „See on koht, kus riik peaks endale otsa vaatama. 20 aasta pärast heidame ehk pilgu tagasi, et tule taevas appi, kuidas nii ometi sai. Ainus hea asi on see, et asi ei jäänud vaka alla.”

Euroopa ja kogu maailma ühe liigirikkama, kaitsealuse Laela-

tu puisniidu keerasid metsateomasinad segi laias laastus kümme kuud tagasi. Kuigi keskonnaametile oli see teada juba jaanuaris, kui „vastav spetsialist” roopad „rutiinse ülevaatusse käigus” tuvastas, algatas amet väärtomenetluse alles märtsis, kui Sepp keskonnakaitsja ja MTÜ Hoiame Loodust juhatuse liikmena lagastatud puisniidu kohta avalduse tegi.

Asja vastu hakkas huvi tundma ka meedia, kui roobastele sattunud ja nähtust vapustatud Puhtu-Laelatu looduskaitseala kunagine juhataja Peeter Vissak postitas pildid Facebooki, mille peale Sepp avalduse tegi. Sepp mär-

kis, et see oli tal esimene kord somepostituse peale reageerida, aga Vissaku ülespandu ei jätnud mingit teist võimalust. „Jääb vaid loota, et see aitab tulevikus selliseid asju vältida – kartus, et asjad tulevad välja,” ütles Sepp. Jääb teadmata, kas keskonnaamet oleks algatanud väärtomenetluse ka Sepa ja (sotsiaal)meedia sekkumiseta.

Bioloog Marje Loide märkis, et kuigi roopad on silutud, on kamar puruks ja algne kooslus segi pööratud. Võimaluse saavad varased kiire kasvuga ristõielised. „Mõni jüriilill võiks seal targata,” sõnas Loide. Võimaluse saavad ka taimed, mille seemneid kan-

nab sinna tuul: võilill, ohakas ja põdrakanep.

„Kui kamar rasketehnikaga segi pööratakse, siis tulevad tavalised üheaastased liigid kuni Rakvere raipeni,” ütles Peksar. Kui mullas on sibulaid-mugulaid ja risoomijuppe, siis saavad need võimaluse vaid siis, kui rohi ei ole väga kõrge. Vaid sel juhul saavad lagastatud ala tasahilju hõivata aeglase kasvu ja levikuga taimed, mis kasvavad naabruses metsateomasinast rikkumata alal. Kõrge umbrohu sees neil šanssi ei ole. „Et liigirikkus taastuks, tuleks kahjustatud ala niita,” ütles Peksar.

Keskonnaameti avalike suhte peaspetsialist Indrek Hirs ütles

Kronoloogia

Jaanuaris avastas keskkonnaametnik, et metsateomasinad on puisniitu kahjustanud, aga info ei jõudnud kuhugi. Väidetavalt kavatses ametnik paiga uuesti üle vaadata, kui lumi on sulanud.

24. märtsil postitas Puhtu-Laelatu looduskaitseala kunagine juhataja Peeter Vissak Facebooki fotod lagastatud puisniidust. Juhtunu vastu hakkas huvi tundma meedia.

25. märtsil tegi rikkumise kohta keskkonnaametile avalduse MTÜ Hoiame Loodust juhatuse liige Mati Sepp.

25. märtsil sai rikkumisest väidetavalt teada ka keskkonnaameti peadirektori asetäitja Leelo Kukkk.

27. märtsil algatas keskkonnaamet väärtomenetluse, uurimine kestis tublisti üle poole aasta. Süüdlane sai 2000 eurot trahvi ja lasi roopad tasandada.

Lääne Elule neljapäeval meilitsi, et vajadusel eemaldatakse kahjustatud alalt tuleval suvel võsaloikuriga juurevõsused, aga ei niideta. „Üsuttavasti ei ole seal järgmisel suvel veel piisavalt kõrget taimkatet, mida niita saaks,” märkis Hirs.

Küsimusele, kuidas keskkonnaamet tagab, et sääraseid asju enam ei juhtuks, vastas Hirs, et selle peavad tagama puisniitude hooldajad. „Keskonnaameti töötajad teevad järelevalvetoiminguid jooksvalt, aga nõue loodust kahjustamata töid läbi viia lasub siiski tööde teostajal,” märkis Hirs.

Laelatu on maailma üks liigirikkamaid kooslusi (ühel ruutmeetril 76 liiki taimi). Üldse on seal loendatud ligi 600 taimeliiki, sh kaks kolmandikku Eesti kápalistest ja 30–40 kaitsealust taimeliiki.

SINU VALIK!
KAS RAAMID VÕI KLAASID

-50%

instrumentarium

JÄ TEISED PRILLID
ENDALE VÕI SÕBRALE -50%

Instru Haapsalu Rannarootsi Keskus
Rannarootsi tee 1, tel 473 3899, haapsalu@instru.ee

Täpsed tingimused kauplusest. instru.ee

● JUHTKIRI

Emotsionaalne otsus

Eilisel Haapsalu volikogu istungil tekkis tuline arutelu, kui volinikud asusid otsustama, kas lubada linnavalitsusel kulu- tada 70 000 eurot kolmandat aastat tühjtalt seis- va koolimaja lammutamiseks või mitte. Lammutamine ise maksaks küll tunduvalt rohkem kui 70 000 eurot ja selle tarvis on linnavalitsus küsi- nud ka toetust. Kas seda saadakse, pole selge.

Et Haapsalu Kuuse tänava koolimaja saatus läheb paljudele korda, oli ette arvata. On ju ses hoones ligi 60 aasta jooksul koolipinki nühhkinud tuhanded haapsallased ning koolipõlv on palju- dele ajas tagasi mõeldes tore ja helge noorusaeg. Et vana hoonet armsaks peetakse, sai selgeks ka mullu detsembris, kui paljud Haapsalu I keskkoo- li vilistlased olid pettunud, et kooli aastapäevapi- du vanas majas ei peetud.

Teisalt ei saa aga eirata tõsiasja, et tühjtalt sei- sev ja kütmata hoone lihtsalt laguneb ning lõpuks ei jäägi sellest muud kui tondiloss, mis samu- ti kellelegi rõõmu ei too. Lisaks kulub Haapsalu spordibaasidel koolimaja, millest kasutatakse vaid võimla ja internaadi osa, ülalpidamiseks 30–40 000 eurot aastas. Praegusel keerulisel ajal on aga iga sent arvel.

Muidugi tuleks leida väärikas koht koolimaja juures olevatele lennuki- videle, lennupuid vaevalt et ümber istutama hakatakse. Neid puid ei tasuks siiski ka kohe maha võtma tõtata, sest miks ei võiks krundile midagi uut planeerides kavandada nii, et puud seal oma eluea lõpuni kasvada saaksid.

Kuna linnavalitsusel pole selget nägemust, mis võiks lahmakast krundist saada pärast vana koo- limaja lammutamist, on päris mõistlik reformi- erakondlasest linnavalitsuse Lauri Luige ettepa- nek viia läbi ideekorje, kogumaks mõtteid, mida kinnistuga edasi teha. Mõelda tuleb muidugi ka sellele, kus hakkaksid edaspidi oma huviringe ja treeninguid läbi viima kõik need, kes kasutavad praegu koolimaja endist võimlat ja internaadiosa, sest kõikvõimalikest prooviruumidest on Haap- salus teadupärast nappus.

● TEISED LEHED

Töötukassa peakontor tuleks kolida Ida-Virumaale

PÕHJARANNIK. Olukorras, kus Ida-Virumaal on töötuse tase pikka aega olnud ligemale kaks korda kõrgem kui Eestis keskmiselt, teeb see ametkond kahest siinsest linnast, Sillamäelt ja Kiviõlist, piltlikult öeldes sääred, sulgedes oma esindused, kirjutatakse Ida-Virumaa ajalehe juhtkirjas.

Kui töötuse tase on Ida-Virumaal oluliselt suurem kui teistes piirkondades, siis peaks ka töötukassa kohalolek siin piirkonnas olema suurem. Iga seitsmes Eesti töötaja elab Ida-Virumaal. Eesti töötukassa ligemale tuhandest töötajast tegutseb aga vaid iga kümnes siin piirkonnas.

Kui Tallinnas on töötuse määr üks riigi väiksemaid, siis miks peaks üldse töötukassa peakontor paiknema pealinnas? Ida-Virumaa oleks selle jaoks kõige õigem koht, sest siin on selle asutuse tööpõld kõige laiem. Kui töötukassa juhtkond elaks ja töötaks Ida-Virumaal, tunnetaks ta siinseid probleeme paremini kui pealinnas büroohoones istudes ning arvuti- ekraanile kuvatavaid tabeleid ja graafikuid uurides.

Lisaks tähendaks see ka paljuräägitud riigi kohaloleku suurendamist, praegusel juhul käib aga vastupidine protsess.

● LAUSELAEN

„Jooksevad saarel kassi moodi ringi.”

Vormsi jahiseltsi juhatusse liige **Ants Varblane** saarel elavatest ilvestest. Lääne Elu, 24. oktoober 2024

NÄDAL

2024

Välja tuli nagu alati. Kes vastutab?

Vahelduseks on Eesti riigis üks asi, mille puhul valitseb täielik üksmeel: tegevuspõhine riigieelarve ei ole päriseluga kooskõlas ning seetõttu pole aru saada, mille jaoks riigi raha tegelikult kulub.

Kuidas siis edumeelne Eesti riik tegevuspõhise eelarvestamiseni jõudis? Ja mis veel olulisem: kes selle elujõuetuks osutunud eksperimen- di eest vastutab?

Kuna tegemist on vähetuntud mõis- tega, siis alustame selle lahti kirju- tamisest. „Tegevuspõhine eelarves- tamine on eelarvestamise meetod, kus organisatsiooni strateegilistest eesmärkidest lähtuvalt määratakse kindlaks ja eelarvestatakse eelarve- perioodil vajalike väljundite (kulu- kandjate) kogus ning seejärel nen- de väljundite saavutamiseks vajalike tegevuste ja ressursside kogus ning selleks vajalikud kulutused,” ütleb ühele sõnastikule viidates eestikeel- ne Vikipeedia.

Riigikontrolör Janar Holm on mitu aastat püüdnud valitsust ja riigikogu veenda, et tegevuspõhist eelarves- tamist võetakse ministereeriumides kui projekti, mida on vaja rahandus- ministereeriumi (!) nõudel teha, kuid päriselu käib teiste numbrite põhjal.

Nagu elus sageli, on pörgutee sil- lutatud heade kavatsustega. Rahan- dusministeeriumi kodulehelt leiab rubriigist „Tegevuspõhine riigieelar- ve” sellise eesmärgipüstituse: „Vaba- riigi Valitsus seadis eesmärgiks võt- ta kasutusele tegevuspõhine eelarve aastal 2020. See on osa riigireformist, mille tulemusena on kavas saavuta- da mõjusam ja tõhusam riigiüle- sanete täitmine, kvaliteetsem avalike teenuste pakkumine, valitsussektori kulutuste ja töötajate arvu vähe- nemine ning valitsussektori paindli- kum ja vähem bürokraatlikum töö- korraldus.”

HANNES RUMM
kolumnist

Kuna Eestis vahetuvad valitsused ja üksikud ministrid ebanormaalselt sageli, siis meenutan, et 2020. aastal oli peaministriks keskerakondlane Jüri Ratas ning rahandusministriks EKRE esimees Martin Helme. (Jaanuaris 2021 võitis tegevuspõhise eelarvestamise üle Reformierakonna esi- mehe Kaja Kallase juhitud valitsus.)

Just nende ametiajal asus rahan- dusministeerium püüdlema väga auahnet eesmärgi. Tsiteer- rides taas rahandusministeer- iumi: „OECD riikidest on Eesti esi- mene, kus seostatakse tulemusjuh- timine ja finantsjuhtimine ning esi- mene riik, kus pakutakse asutustele ühtsetel alustel kuluanalüüsi tarkva- ra ning aruandluskeskkond. Võib öel- da, et Eesti teeb eelarvepoliitika arend- dustega innovatsiooni avalikus sekto- ris, mille tulemuseks on läbipaistev eelarve ja tõhus riik!”

19. oktoobril 2020 alustas rahan- dusminister Martin Helme riigieel- arve seaduse eelnõu esimesel luge- misel selle tutvustamist sõnadega: „Toon teie ette 2021. aasta riigieel- arve, mis on teist aastat järjest tege- vuspõhine ja mis annab tavapära- selt sisu sellele, mida riik aasta väl- tel teeb.”

Õnneks ei arvanud kõik otsusta- jad, et tegevuspõhise eelarvestami- sega tuli õnn meie õuele. Juba sep-

tembris 2021 ütles õiguskantsler Ülle Madise riigikogu kõnetoolis: „Alati tuleb püüda paremini, alati tuleb otsida arenguvõimalusi. Selle- pärast ei kipuks hukka mõistma sel- le eest, et loodeti, et niisugune tege- vuspõhine, tulemustele orienteerit- tud eelarve muudab maksumaks- ja raha kasutamise kuidagi tõhusa- maks. Täna tuleks see katsetus ausalt lõppenuks lugeda.”

Madise töi näiteks Austraalia, kus samade teoreetiliste lähtealuste pealt mindi samuti üle tegevuspõhisele eel- arvele. Ent siis avastas Austraalia par- lament, et riigikaitsekulud on ainult üks kulurida ning pole selge, palju kulub kaitseministeeriumil raha pal- kadeks, relvastuse hankimiseks või millekski muuks. „Selle peale Aus- traalia parlament vihastas ja keeras protsessi tagasi,” tõdes Madise.

Tundub, et talumatu aeglusega kas- vab avalik surve nüüd sinnani, et eks- periment kuulutatakse lõppenuks ka Eestis. Aga see headest kavatsustest lähtunud äpardumine maksis Eesti riigile miljoneid mõttetult kulunud ametnike töötunde, selle arve tasu- sid ja tasuvad maksumaksjad.

Mie riiki juhivad alati 2–4 erakonnast koosnevad koalitsioonivalitsused ning sel süsteemil on palju eelseid. Aga kiiresti vahetuva- te koalitsioonivalitsuste üks häda on, et poliitiline vastutus hajub kiiresti. See mõjuks väga tervendavalt, kui üldise Eesti riigi kallal näägutamise asemel tooks ajakirjandus nimelisel välja, kes vastutab untsu läinud tege- vuspõhise eksperimendi eest.

● Aga kiiresti vahetuvate koalitsioonivalitsuste üks häda on, et poliitiline vastutus hajub kiiresti.

● MIDA TEHA KRUNDIGA?

Kuuse tänava koolimaja lammutamine küttis volikogus kirgi

Reedesel Haapsalu linnavolikogu istungil tekitas vaidlusi linnavalitsuse soov lammutada suvel Kuuse tänaval asuv koolihoone.

MALLE-LIISA RAIGLA
malleliisa@le.ee

Maja lammutamiseks on linnavalitsus esitanud taotluse toetuse saamiseks, kuid küsis volikogult luba omaosaluse, 70 000 euro katmiseks. „Ei ole suur tõenäosus, et seda [toetust] saame. Jagatakse 400 000, meie küsime 150 000,” ütles Haapsalu linnapea Urmas Sukles.

Kui linnavalitsus lammutustootust ei saa, seisab hoone senisel kujul edasi: võimalas ja juurdeehitises toimuvad treeningud ja huviringid, ülejäänud koolimaja seisab tühjalt.

Volinike hinnangul on aga koolihoone väga paljudele suure emotsionaalse väärtusega ja linnal peaks olema plaan, mida krundiga peale hakata, samuti loodeti, et olemasoleva majaga saab midagi ette võtta.

„Meil ei ole ühtegi mõtet. Mis edasi tuleb, on järgmine etapp,” ütles Haapsalu aselinnapea Innar Mäesalu volikogule.

Volinik Lauri Luik (Reformierakond) uuris istungil, kas lammutamise plaani puhul on tegemist vaid pragmaatilise arvutuskäiguga või on kaalutud ka seda, kuidas maja lammutamine linnastele emotsionaalselt mõjub. Linnajuhtidelt tuli vastuseks, et tegemist on pragmaatilise arvutuskäiguga.

Laguneb ise

„Ega tegelikult taha keegi seda maja lammutada, aga maja ise ütleb, et ei taha enam püsti seista,” ütles Sukles. Tema sõnul maksavad spordibaasid praegu hoone ülalpidamiseks igal aastal 30 000–40 000 eurot peale. Suklese sõnul laguneb kasutusest väljas olev majaosa kiiresti. Sellesse ossa, kus praegu toimuvad trennid ja huviringid ehk võimlasse ja 2005. aastal valminud juurehitistisse võib Suklese sõnul tulla aga ühel hetkel ka päästetud ja keelata seal tegutsemise ära. Hoone remondiks täiendavalt raha kasutada pole aga Suklese sõnul mõtet. „Kui me raha ei saa, püüame tegevustega jätkata, kui seadus lubab,” ütles Sukles.

Seda, et hoone on lagunemas, kinnitas ka volinik Ilona Aasvere

Kui Haapsalu linnavalitsusel õnnestub toetust saada, lammutatakse kogu Kuuse tänava koolimaja kompleks.

URMAS LAURI

(valimisliit HaRi), kes töötas samas majas muusikaõpetajana, kuni Haapsalu põhikool sealt välja kolis. Ta tunnistas, et see koolimaja puudutab mitmeid põlvkondi – keda pikemalt, keda lühemalt, kuid paljudel on selle majaga seos. „Hoida maja püsti, hoida kui mälestust ja vaadata, kuidas mälestus kokku kukub,” ütles Aasvere.

Linnapea hinnangul on korraldatud plats ilusam kui lagunev hoone. Ta tunnistas, et lennukividele tuleb leida väärkas paik. Volinik Aasvere ütles, et kuigi kõik lennupuud enam elus ei ole, on kivid alles. Seda, kuhu lennukivid viia, pole veel teada. Üks variant oleks Aasvere sõnul viia need põhikooli juurde. Varem on

läbi käinud ka mõte leida kividele koht Läänemaa ühisgümnaasiumi hoovis.

Mis saab koolihoovis olevatest lennupuudest, pole teada.

Plaane pole

Plaani, mida krundile rajada, linnavalitsusel ei ole. Algul oli kavas krundile ehitada uus hoone Viigi koolile. „See idee on maas,” ütles Mäesalu. Kaks aastat tagasi selgus, et järgmise kümne aasta jooksul haridusministeeriumil Viigi koolile uue maja ehitamiseks raha pole.

Luige sõnul peaks korraldama enne vana koolimaja lammutama hakkamist ideekorje, mida kinnistuga edasi teha. Siis

on hoone lammutamine põhjendatud. Argument, et lammutamiseks võib raha saada, pole Luige sõnul veenev.

„See võiks olla midagi sama väarikat kui kool,” ütles Aasvere.

Volinik Peeter Vikmani (Isamaa) sõnul on Nikolai kooli lammutades samasugune protsess juba läbi tehtud. „Kui öelda, et seda kinnistut kasutatakse laste ja noorte tegevusteks edasi, mitte ei lähe järgmiseks kaupluseks, on kogukonnal lihtsam,” ütles Vikman.

Mäesalu täpsustas, et kuna krunt on suur, siis saab seda ka jagada. „Ei pea jääma üheks,” ütles Mäesalu.

Kus saaksid tulevikus olla Kuuse tänava hoone kasutusel olevas

osas tegutsevad huviringid, pole praegu teada. Selle teemaga tegeleb Mäesalu sõnul linnavalitsuse kultuuri- ja spordiosakond.

Kuuse tänava koolimaja valmis 1964. aastal. Sama aasta veebruaris alustas seal tööd Haapsalu 1. keskkool, hilisema nimega Haapsalu gümnaasium, mis aastast 2013 tegutseb põhikoolina.

2005. aastal valmis hoonele juurdeehitis ja renoveeriti kooli ühiselamu.

Haapsalu põhikool kolis hoonest välja 2020. aastal. Seejärel õppisid majas Haapsalu linna algkooli õpilased, sest Ehte tänava koolihoone läks remonti. 2022. aastal kolis algkool majast välja ja sellest ajast seisab hoone tühjalt.

Rehvi vahetus on hoogu sisse saamas

Autoomanikud on juba aktiivselt rehve vahetamas ning remondikodade töötajatel on käed-jalad töös täis.

Sünoptik Kairo Kiitsak tegi neljapäeval sotsiaalmeedias postituse, et novembri alguses või novembri esimese dekaadi sees tasuta talverehvid alla panna, sest arktiliste õhumasside sissetungid sagenevad. „Temperatuur hakkab plussi ja miinus vahet kõikumana ning oodata on ka tahkeid sademeid,” kirjutas Kiitsak.

„Esimesi aegu on mul pakuda teisipäevaks,” ütles Ilves Motors OÜ juhataja Mihkel Palk reede pärastlõunal Lääne Elule. Rehvi vahetuse hooaeg algas Pal-

Martna Garaazi juht Oliver Tammemägi ütles, et ka neil on juba paar nädalat rehvi vahetuse tõttu kiirus peal.

gi sõnul neil juba eelmisel nädalal. „Sel nädalal käib täie hooga, meil on kaks meest sel nädalal ainult rehve teinud. Hooaeg käib,” märkis ta.

Martna Garaazi juht Oliver Tammemägi ütles, et ka neil on juba paar nädalat rehvi vahetuse tõttu kiirus peal. „Pannakse alla nii naaste kui ka lamelle,” nentis Tammemägi.

„Ma olen oma vigadest õppinud,” lausus Tammemägi. „Olen aru saanud, et inimesi ei õnnestu veenda varakult rehve vahetama ning nüüd olen garaazi teinud lisaboksi, kus saame huvilised vastu võtta.” Martnas saab rehvi vahetuse üldjuhul juba

järgmiseks päevaks kinni panna. „Püsikundesid on päris palju, kuid igal aastal leiavad ka uued inimesed meie juurde tee,” ütles Tammemägi.

Uuemõisa autokeskuse varuosade müügi juht Janek Tibar ütles, et tema kogemus näitab, et inimesed on rehvi vahetuse sumikute vältimiseks hakanud rehve vahetama. „See on hea,” lausus Tibar. „Rehve vahetatakse päris aktiivselt juba, meil on järjekord praegu poolteist nädalat.”

Tibari sõnul kalduvad autoomanikud viimasel ajal naastrehvide asemel lamellrehvide poole. „Natukene on see aastatega muutunud,” tõdes Tibar.

Tradilo autoremonditöökoja meister Arles Aavik ütles, et ka neil on juba nädalapikkune rehvi vahetusjärjekord. „Sel nädalal hakkas rehvi hooaeg pihta,” nentis Aavik. „4. novembriks saan aega pakkuda.”

Aaviku sõnul soovivad nende maal elavad kliendid sõita naastrehviga, linnakundad valivad lamelli.

Naastrehvide kasutamine on lubatud 15. oktoobrist 31. märtsini, talviste teeolude esinemisel 1. oktoobrist 30. aprillini. Talverehvide (s.t naast- või lamellrehvide) kasutamine on kohustuslik 1. detsembrist 1. märtsini.

URMAS LAURI

● LÜHIDALT

Järgmisel aastal ootab Haapsalut mitu teeremonti

Järgmisel aastal on Haapsalu plaanis remontida Metsa tänava, Lihula maantee, Uus-Sadama ja Lahe tänava.

Viimase remondib soojaettevõtte Utilitas soojatorustike remondi järel. Sama remondi käigus soovib linnavalitsus välja vahetada ka sademevee torustikud.

Lahe tänava täies ulatuses sulgevad tööd algavad juba märtsis ja kestavad jaanipäevani. „Linna liiklus paisatakse väga segi,” ütles planeeringu- ja kommunaalkomisjoni esimees Lauri Väli

(pildil) Haapsalu linnavolikogu istungil.

Liikluskorralduse paremaks sujumiseks on Väli sõnul plaanis teha varakult selged liikluse planeerimise ajad autodega piirkonnas liikuda saab.

Linnavalitsus kavatab oma vahenditest järgmisel aastal 900 000 euro eest remontida Metsa tänava, 130 000 euro eest jätkata Lihula maantee remondiga Kalmistu tänavast Käbi tänavani ning 140 000 euro eest remontida Uus-Sadama tänavat Krimmi holmil.

Haapsalu linnaepea Urmas Sukles ütles volikogus, et on õnnelik, et linnavalitsus suutis leida Metsa tänava remondi lõpuni viimiseks raha. „Oleme võimelised ka rasketel aegadel – küll laenu raha arvel – arenema,” ütles Sukles. **Malle-Liisa Raigla**

Lääneranna vald võtab hiigellaenu

Lääneranna vald tahab võtta kümneks aastaks 8,2 miljonit eurot investeerimislenu. Laenusummast 4,8 miljonit eurot kuluks Lihula koolimaja ehitusele ning 3,8 miljonit eurot läheks olemasolevate laenude refinantseerimiseks.

Kas ja mis tingimustel laenu saada õnnestub, ei soovivad Lääneranna abivallavanem Urmas Osila (pildil) ennustada. „Ei tea. Igasugune prognoos on ettearvamatu,” ütles Osila Lääne Elule.

Selles, et laenu pakutakse, tema sõnul aga kahtlused pole. „Pank on ju oma olemuselt rahapood. Ja kindlasti tahavad nad ka oma kaupa ehk raha müüa. Aga kui kallilt seda tahetakse teha, seda ei oska arvata.”

Kui järgmiseks neljapäevaks, mil hanke tähtaeg kukub, pole valla- le vastuvõetavat pakumust tulnud, minnakse uuele ringile. „Siis tuleb ilmselt teha uus ostumenetlus või asuda kellegagi täiendavalt läbi rääkima. Aga eelprognoos on meil tehtud suhteliselt konservatiivne, ma usun, et küll ta [laenuhange – toim] läheb hästi,” ütles Osila.

Lihula uus, 300 õpilast mahutav koolimaja peab valmima järgmiseks õppeaastaks. Ehitushanke võitis EhitusSeco, kes lubas maja valmis ehitada koos käibemaksuga 11,6 miljonit euroga. Et koolimaja ehitada, leppisid vallajuhi ehitusfirmaga EhitusSeco kokku, et ehitada teeb töö oma raha eest valmis ja vald maksab kolme aasta jooksul 30 protsenti ehituse maksumusest.

Käibemaksu ajatamiseks asutati OÜ Lääneranna Haldus, mis võtab hankelepinguga ja sellega seotud kohustused üle ning hakkab vallale kui koolipidajale koolihoonet turuhinnaga rentima. Lääneranna Haldus peaks hakkama tulevikus tegema kõigi valla kinnisvara haldamisega seotud küsimustega. Esimene projekt selles reas on uue koolimaja ehitamine. Haldusfirmat juhib uue koolihoone valmimiseni Lääneranna volikogu esimees Armand Reinmaa.

Lihula uus koolimaja on Lääneranna võimuliku valimisliidu.

URMAS LAURI

● PÄÄSKE LÄÄNEMERI!

Leedulased matkavad Läänemere päästmise nimel

Üheksa kuuga läbib leedulastest koosnev matkaseltskond 6000 kilomeetrit, tehes Läänemerele jalgsi tiiru peale.

URMAS LAURI
urmas.lauri@leee

Märtsis Leedust Klaipėda lähedal Smiltynėst alustanud ümber Läänemere matkav seltskond jõudis neljapäevaks Mägari külas asuvasse Asuküla seltsimajja, kus vedeti matka 228. päev.

Seltsimajas tegutseva Asuküla raamatukogu juhataja Imbi Sildaru ütles, et kui ta avastas, et Eestise jõudnud ümbermerematkajate teekond viib Asukülalt nii lähedalt mööda, otsustas ta leedulaste seltsimajas öömaja pakkuda ja ärgitada neid ka kohalikele huvilistele oma ettevõttest rääkima.

Neljapäeva õhtul oli seltsimaja saalis seis viigiline – neli-neli. Neli leedulast ja sama palju ka kohalikke huvilisi. „Etteteatamisega oli liialt lühike,” nentis Sildaru.

See aga ei tähendanud, et külalistele poleks suudetud hubast öhkkonda pakkuda. Sildaru oli raamatukogus leiduvast leedu kirjandusest üles seadnud näituselaua, mida matkajad imestunult ja hardalt uudistasid.

Ekspeditsiooni logistik ja kokk Edita Gaižauskienė pidev mure on see, kuidas matkajatele kolm korda päevas toidu valmis saaks.

2 X URMAS LAURI

Pidev öömajaotsing

Reisiseltskond oli öömaja pakku-misega ülimalt rahul. „Ööbimis-kohtade otsimine on olnud närvesööv,” meenutas matkaja juulis liitunud marsruudi koordinaator Dovilė Jadenkutė, kelle kirg on keskkonnakaitse ja jätkusuutlikkuse. „Liitusin ekspeditsiooniga, et suhelda sarnaselt mõtlevate inimestega ja kogeda Läänemerd omal nahal,” ütles Jadenkutė.

„Meie öömaja muutub iga päev ja me ei tea kunagi, mida oodata,” kirjutas ekspeditsiooni suhtluse koordinaator Ieva Gumuliauskaitė oma blogipostituses. Gumuliauskaitė on kirjilik keskkonnaentusiast ja loodusõber, kes on pühendunud säästvate tavade propageerimisele. „Sageli ei tea me isegi hommikul, kus järgmiseks ööbime. Nii et sel ajal, kui mõned meist matkavad, on teised hõivatud ööbimiskoha otsimisega.”

Ekspeditsiooni juht Giedrius Bučas, ettevõtja ja keskkonnaaktivist ja kunstnik ning president Valdas Adamkuse keskkonnakaitsepreemia laureaat, meenutas, et üks rängemaid hetki oli siis, kui kümnekesi Leedust teekonda alustanud seltskond kolme kuu pärast laiali pudes. „See oli raskeim aeg,” tõdes ta. Kõik läks siiski õnneks, matkaseltskond vahetus ning sihiks seatud eesmärgi suunas – teha Läänemerele tiir peale – sai edasi liikuda.

Potid ja pannid

Matkagrupp avas uudistajatele ka oma köögiipoole. Ja seda sõna otseses mõttes, sest köndijaid on saatmas „Save The Baltic Sea” kirjajadega väikebuss, milles on olemas seltskonnale vajalik varustus ja ka kööginurk.

Ekspeditsiooni juht Giedrius Bučas, suhtluse koordinaator Ieva Gumuliauskaitė ja Asuküla raamatukoguhoidja Imbi Sildaru.

Ekspeditsiooni logistik ja kokk on Edita Gaižauskienė. „Ta propageerib tervislikku eluviisi, joogat, külmades vees ujumist ning toetab vaimset heaolu ja aeglasemat elutempot,” tutvustas Gumuliauskaitė oma reisikaaslast Gaižauskienėt.

„Tulin kuulama rohkem seda matkapoolt – et kuidas nad matkavad,” ütles Ridala matkaklubi juht Tiit Aedviir. „Saingi vastuse, et neil on kogu aeg kaasas abiauto, päevaasjad on seljas kaasas. Tulingi vaatama, kuidas nad on selle kõik korraldanud.”

Tänavu on Aedviir matkanud Gruusias ning ka Soome ja Rootsi Lapimaal. „Nii pikka matka ei ole ma teinud,” ütles Aedviir Läänemere-retke kohta. „Ja ei taha ka. Ma ei kannataks nii kaua, ma

arvan – see on kohutavalt pikk aeg teel olla ja sa ei jõua kohale. Selle aja jooksul võib tekkida frustratsioon. See, et nad on siin selliste rõõmsate nägudega, on minu jaoks täitsa üllatus.”

Aedviiru üllatas ka leedulaste seltskonnast kostnud väide, et senise teekonna kõige mõnusa periood on olnud Eestis. Et siin on kõige sõbralikumad ja abivalimad inimesed. „Endale tundub, et nii ei ole,” kostis Aedviir naerdes.

Üheksa kuu pikkuse ehk 265 päeva kestva teekonna lõpuni Klaipėdas oli end Asuküla seltsimajja ööbima sattunud neljal leedulasel veel 37 päeva. Eile ööbisid matkajad Rõudes ning täna õhtuks jõutakse Penijõe.

KEELETARK

Jätkem õde rahule

Hiljuti ilmus Lääne Elus artikkel pealkirjaga „Õeõpe kolib Uuemõisa”. Täna veste on inspireeritud just sõnast õde.

Meditsiiniõdele on eri kümneltel püüdnud leida alternatiivi. Ka on meditsiiniõde lühenenud med-õeks ja lihtsalt õeks.

Varemalt õeldi halastajaõde, kuid seda ei peetud heaks valikuks,

sest tegemist on „teatava tööoskuse või kutsega, mille tähistamiseks ei sobi sõnad halastajaõde ega kindla tavalise tähendusega õde”.

Akadeemilise Emakeele Seltsi juhatus kaalus 1930ndatel korduvalt uue nimetuse küsimust ja soovitas sõna hoidleja (keeleteadlane Julius Mägiste eede). Käibe-le oleksid tulnud näiteks hoidle-

jakutse, hoidlejakool jne. Toona pakuti veel põetleja, hoidur, hoidar ja hoolar.

Ja mida arvas meie üks suurimaid sõnameistreid Johannes Aavik? Aaviku ja keeleteadlase Elmar Muugi ettepanekuteks olid põetur ja hoidaja.

Naljaviiluks on kasutatud ka medvend. Ilusa eesti keele eest-

kõneleja Helju Vals on kirjutanud artikli „Jätkem õde rahule”, milles ta muuhulgas tõdeb, et „seda pseudot küll! Kui onupojapoliitikat ajavad mehed, eks siis täditrepoliitika jää naistele”.

Kuigi õe asemele on püütud leida uut sõna, on ikkagi ringiga õe juurde jõutud.

MONIKA UNDO

Lääne Elu 35. sünnipäeva-aasta puhul vaatame tagasi, mis teemad on päevakorral olnud 5, 10, 15, 20, 25, 30 ja 35 aastat tagasi.

„Sõjalennuk, lenda ära...”, 26. oktoober 1989

Eelmisel laupäeval toimunud Läänemaa Rahvarinde koosolekul ei saadud mööda sõjaväe võimutsemisest Läänemaal. Õieti puhkeski sel teemal päeva pea ainus diskusioon. Täitevkomitee esimees Lea Tuusov rääkis lennuväljast. „Mitte keegi ei ole suutnud anda vastust, millal Pärnu lennuväli siit välja läheb. Ma kardan, et ei lähegi. Pärnu seltsimehed on leidnud nõksu, kuidas vältida, et ta nende juurde tagasi läheks: nad ei anna betooni, ei sealset lennuvälja remontida...”

„Maakogu koguneb reedel maavanemat otsustama”, 25. oktoober 1994

Eelmisel neljapäeval otsustas vabariigi valitsus esitada Lääne maakogule kinnitamiseks maavanema kandidaadi Hannes Danilovi. Riigikogu on vastu võtnud seaduse, mille järgi maavanema määrab kohale valitsus maakogult nõusolekut pärimata. See seadus on aga presidendi poolt välja kuulutamata ning uue Lääne maavanema ametisse astumisel on vajalik maakogu kinnitus.

Kas maakogu Hannes Danilovi kandidatuuriga nõus on, ei hakanud Lääne maakogu esimees Oivo Teppan ennustama. „Minul isiklikult pole tema vastu midagi. Noor ja mõnus mees, tal on perspektiivi,” ütles Oivo Teppan oma arvamuse.

„Erihooldekodud reformituultes”, 27. oktoober 1999

Lääne maavalitsuse sotsiaalosakonna juhataja Ingrid Danilov tutvustas eile Koluveres erihooldekande reformi valdade sotsiaaltöötajatele. Reformi tingis Danilovi sõnul see, et riigil pole raha erihooldekande teenuse ostmiseks. Selle asemel revideeritakse põhjalikult olemasolevat süsteemi. Läänemaal asub üks erihooldekodu – Koluvere, kus elab 330 vaimse puude või psüühikahäirega hoolalust. Mitmel pool on avaldatud arvamust, et kolmandik hooldekodude patsientide ei peaks sinna kuuluma. Reformi käigus tahetaksegi selgeks teha, millistele inimestele peaks hooldekanne laienema.

„Iraagis hukkus läänlane”, 26. oktoober 2004

Iraagis hukkus eile hommikul Martnast pärit vanemveebel Arre Illenzeer. Viis eestlast on haavatud, neist kaks raskelt. Estpla-9 patrulli veoautodel, kui ühe veoauto all plahvatas improviseritud lõhkekeha. Surma sai 28aastane vanemveebel Arre Illenzeer, teatas kaitsejõudude peastaap. 4. juunist Iraagis rühma tehnikuna teeninud Illenzeer oli hiljaaegu kodus kahenädalasel puhkusel ja naasis Iraaki 8. oktoobril.

„Volikogu valis esimeheks Karilaiu”, 27. oktoober 2009

Eile esimest korda kokku saanud Haapsalu volikogu 6. koosseis valis esimeheks Jaanus Karilaiu, kes sai salajasel hääletusel ka opositsiooni hääli. Karilaid kogus 17 poolthäälet, 3 volikogu liiget oli vastu ja üks valimissedel oli täitmata. Kesk- ja Reformierakonna koalitsioonil on volikogu 21 kohast 13. See tähendab, et kaheksast opositsiooni esindajast tõenäoliselt viis olid Keskerakonna kandidaadi poolt, sedeli jättis täitmata ilmselt Karilaid ise.

„Karilaid süüdistab Tähete eelarveaugu varjamises”, 25. oktoober 2014

Haapsalu linnavolikogu esimees Jaanus Karilaid heidab linna haridusosakonna juhatajale Mari-Epp Tähele ette Nikolai kooli eelarveprobleeme. Nimelt selgus suve lõpus, et Haapsalu Nikolai kooli eelarves ei jätku raha õpetajatele aasta lõpuni palka maksta, nii et puuduolev 65 951 eurot tuli võtta kogu linna õpetajate palgaraha arvelt.

Riik eraldab kogu kohaliku omavalitsuse koolide õpetajate palgaraha omavalitsusele, kes siis omakorda jagab selle koolidele kaupa laiali. Teatud osa rahast jäätakse enamasti reservi. Reservi eest on võimalik maksta õpetajatele näiteks lisatasu, preemiat, miinimumist kõrgemat kuupalka vms. Nüüd sai Nikolai kool endale ka esialgu teistele koolidele mõeldud raha.

„Suure valla varjus – ei ole, ei tule, ei saa”, 26. oktoober 2019

„Mis me siin targutame,” ütleb Nõva osavallakogu liige Ilme Peedson, kui osavallakogu koosolek on poole peal. Poolteist tundi on läbi, teine poolteist on ees. „Need ettepanekud, mis me siin teeme, ei ole kohustuslikud Läänemaa Nigula vallavanemale ega vallavolikogule,” ütleb Peedson, osavallakogu vanim ja kunagise Nõva volikogu kauaaegne liige. Nõva koosolekul 11. septembril on arutusel Läänemaa Nigula valla arengukava ja eelarvestrateegia.

Chicanná vaikelu võlu

Pärast pikka autosõitu jõuame õhtuhämaruses oma uude peatuspaika – Chicannásse. Siinne majutus on loodusuvilisele lihtsalt suurepärase. Siin ootavad puhkajat eraldiseisvad majad keset metsa. Kuigi majutuskoht asub maanteeest vaid mõnesaja meetri kaugusel, pole liiklusrüüra üldse kuulda. Puhkeküla peamajas saab korralikku hommikusööki ja olemas on ka restoran, kus saab nii lõunatada kui ka õhtust süüa. Siin kohtame esimest korda ka teisi linnuvaatlejaid – enamik neist on tulnud USAst.

Kohe esimesel hommikul ärgates on õues kuulda väga palju erinevaid linnuhääli. Helipilt on muidugi hoopis teistsugune kui kodumaal. Ühtegi Eestis esinevat linnuliiki me nelja päeva jooksul siin ei näegi. Kõige häälekamad on pruunnäärid. Nad on õige pisut kogukamad kui pasknäärid ning umbes sama pika sabaga nagu meie harakad. Kui öite juures kannatlikult oodata, ilmub neile aeg-ajalt toituma mõni koolibri.

Iga väikese jalutuskäiguga hoovis leian mõne sulelise, keda ma kunagi varem näinud ei ole. Kuna olen määraja järgi enne kohalikke linde õppinud, siis suure osa neist tunnen kohe ära. Aga muidugi on linnumääraja ka reisil kaasas ning sarnasemate liikide puhul kontrollin nähtu ja pildistatu hiljem raamatust üle. Linnuhäältega on märksa keerulisem. Teadsin, et paari kuuga ma neid selgeks õppida ei jõua, seepärast kasutan vahepeal nutirakendust Merlin, mis on linnuhäälte määramisel abiks. Nii on lihtsam lindu otsida, kui on teada, kes võiks üldse häält teha.

Väga põnev on hoovis jalutada ka hämaras. Reisikirjade põhjal on mul teada, et siin võib kohata välukakku ja meie öösorri lähisugulast põhja-tüükasorri. Päeval ajal on põhja-tüükasorri otsekui mõni puutüügast ja isegi mõne meetri pealt talle otsa vaadates ei pruugi tavaline mööduja arvata, et tegu võiks üldse olla linnuga. Päeval valgus mul tüükasorri puhkamast leida ei õnnestu. Aga hämaras on abiks võimas lamp, millega valgustan korraks puulatvu. Ühe puuvõra tipus säravadki meie vastu erk-kollased silmad. Kas tõesti? Binoklit silmadele tõstes pole mingit kahtlust – oleme leidnud maailma ühe omapärasema välimusega linnu tüükasorri. Kes soovib teinekord midagi lõbusat vaadata, võib Google'i pildiotsingusse lüüa linnu ingliskeelse nime *potoo*. Usun, et nähtust tuleb kergesti mõnus muie suule.

Chicannást umbes 25 kilomeetri kaugusel Hormigueros asuvad järjekordsed maiade tsivilisatsioonist pärinevad varemed. Hormiguero tähendab hispaania keeles Sipelgamäge.

Kontrast varasemate maiade linnade varemete külüstusega on meeleto. Varemete juurde pääs on täiesti tasuta. Sissepääsu juures pole ühtegi töötajat, kuid sinna on jäetud kaustik, kuhu külastajad saavad oma nime ja rahvuse kirja panna. Varemete vahel ja peal võib vabalt liikuda. Lastel on siin väga huvitav ning paar tundi kaob siin umeruttu. Selle aja jooksul kohtame vaid paari külastajat.

Üheks põhjuseks on kindlasti see, et Hormiguero asub suurtest tõmbekeskustest (Cancún, Playa del Carmen, Mérida jt) väga kaugel. Hormiguero hiilgeaeg jääb aastate 650–850 vahele. Praeguseks on teada enam kui 80 ehitise varemed, kuid suur osa neist on veel välja kaevamata. Aga võimalus kõike täiesti omapäi avastada oli kindlasti väärt siia tulemist.

Chicannále lähim linn on Xpuujil. Siin on olemas kõik vajalik – poed, mõned söögikohad, tankla ja pesumaja. Laste suureks lemmikuks saab pitsakoht, kus on röömsameelsed ja sõbralikud noored mehed, kes räägivad vabalt inglise keelt. Nad lubavad lahkest tulla ka kõõki, et näeksime, kuidas meie pitsad valmistuvad. Hinnad on nii Mehhiko kui ka Eesti mõistes väga soodsaad ning pitsad maitsevad hästi.

Lõuna-Mehhikost kuni Costa Ricani levinud põhja-tüükasorri on maailma üks omapärasema välimusega linnuliiki.

● OLÜMPIALANE

Nelli Differt – Haapsalu

Haapsalus on Valge Daam, on Haapsalu rüütlid ja nüüd on nende kõrvale tõusnud uus pärl

AIVO PALJASMAA
info@le.ee

Mäletan, kui nägin kord aastate eest tänaval Nelli Differtit, kellel oli parajasti jalavigastus, mis segas loomulikult tema pürgimist maailma tippu. Nelli ütles siis, et olümpiamängudele läheb ta nagunii. Läkski.

Pöördume nüüd tagasi kolme kuu tagusesse päeva ehk täpsemalt saab sellest homme kolm kuud, kui Nelli etteaste Pariisi OMil köitis väga paljude eestimaalaste meeli. Paraku jäi ta medalist ilma, kuigi eelnevalt oli tunda, et koos treener Helen Nelis-Naukasega valmistusid nad selleks võistluseks erilisel.

Läks nagu läks, aga see 27. juuli läks korda ka kõige ükskõiksematele eestlastele. Näha oma kaasmaalast suursuguse Pariisi Grand Palace'i areenil ja näha, kuidas ta otsustava torkega neid maailma parimaid rajalt maha võtab, oli võimas.

„Nelli võistlus Pariisi OMil oli ääretult vägev. Teleri ees istudes möödus päev väga pingeliselt. Suur kurbus tuli hinge, kui ta pronksimatši kaotas,” ütles Haapsalu vehklemiskoolkonna esimene suurtel tiitlivõistlustel medali võitnud naisvehkleja Heidi Rohi. Rohi oli 2001. aasta EMI individuaalturniiri pronks nagu Nelli 22 aastat hiljem. Muidugi tuleb siinjuures ära märkida, et 2018. aastal tuli Euroopa meistriks looduse poolt ürgandekaks peetud haapsallanna Katrina Lehis.

„Eelnevalt oli ta kolm aastat väga kindlalt otsustava torkega alistanud. Minu meelest ta kõhkleks selle ungarlanna vastu otsustava torke peale rünnakule minna. Power'ist jäi nagu puudu,” jätkas Rohi Differti etteastet kommenteerides. „Mis Nelli edasi teeb? Kindlasti on tal motivatsiooniga natuke keeruline. Me kõik oleme tema poolt, et ta ikka jätkaks. Pöidlad tema toetuseks on meil kõigi tugevasti peos,” kinnitas Rohi.

Kolm märksõna

Nelliga kohtusin pärast Pariisi olümpiamänge 6. augustil, kui ta jõudis oma sünnilinnu. Läksime esmalt fotoseansile Haapsalu raudteejaama ja hiljem ka roostiku vahele. Samal ajal märkasid raudteejaamas inimesi, kes kõik saatsid Nellit imetleva pilguga. Täht oli sündinud.

Hiljem läksime juttu ajama Haapsalu vehklemishalli, kus tegin esmalt ettepaneku, et kehastugu Nelli ise ajakirjanikuks ja hakaku mind küsitlema. „Ütle palun kolm märksõna, mis sulle esimesena tuleb pähe seoses 27. juuliga?” küsis Nelli. „Nelli Differt – see nimi kõlas sel päeval üle Eesti,” vastasin. „Teiseks – uskumatu. Ja kolmandaks sinu treeneri Helen Nelis-Naukase nägu pärast kaotatud pronksimatši. See nägu rääkis rohkem kui tuhat sõna. Tema jaoks oli kõik toimunu niivõrd uskumatu. Lisaks tahan öelda, et see, kuidas sa sel päeval võistlesid, ületas detsibellides punase joone.”

Minu ülestunnistuse peale, et tegelikult tunnen end küsitletava

Epeevehkleja Nelli Differt pidas pärast olümpiat vehklemisest pisut pausi ja puhkas, kuid tulevikuplaaniid

Olümpiamängude epeeturniiri pronksimatšis kaotas Nelli Differt ungarlanna Eszter Muharile ja proksmedal libises käest.

FIE / AUGUSTO BIZZI & EVA PAVIA

Lehm Ljudmilla

lastekas

Tekst Aidi Vallik
Pilt Ott

ÕIGEM VÕI VALEM

EMME SEE KOLISTAB HARJA JA KÜHVLIKA,
 ISSI SEE MADISTAB ÕUE PEAL PÜHVLIKA,
 SOOROLLID ON PAIGAS JA ASI ON KLAAR,
 IGAÜKS SILMAPILK SOTTI SEST SAAB.
 AGA KUI EMME NÜÜD TELLINGUD VÕTAKS,
 KELLU HAARAKS JA MÜÜRILE TÕTTAKS,
 ISA KUID KÖÖGIS NÜÜD KÜPSETAKS SAIU,
 SIIS KUIDAS ME OMETI SELLEGA HARJUKS?
 MIDA SIIS ÜTLEKS KÕIK ONUD JA TÄDID?
 KUI SUUR JA HIRMUS OLEKS SEE HÄBI?

 TÜHJAGI SELLEST, RAHUNE MAHA.
 EI OLE SELLES MIDAGI PAHA.
 KUI MÕNI TEEB SEDA, MIS TEMALE MEELDIB
 VÕI MILLES TA HEA ON, SIIS EI OLE KEEGI
 MINGITES ASJADES ÕIGEM VÕI VALEM,
 OLGU SEE EHITUS, ÕMBLUS VÕI MALE.
 KUI EMMELE MEELDIB, MAADELGU PÜHVLIKA,
 KUI ISSILE MEELDIB, LAS KOLISTAB KÜHVLIKA.

LASTESUDOKU

		6	2		
	3			6	
3					6
6					4
	1			5	
		2	4		

SUDOKU

2			4	5			7
6	1					2	5
		7		6	2		
5	3			8		6	9
		6		3	5		
7	5					4	8
8			9	3			2

PUTKA	JÕGI LÕUNA-EESTIS	BIO-POLÜMEER	EESTI NÄITLEJA (NIMI+IN)	SPORDI-VÕISTLUSED	RATSIONA-LISEERING	1.	SIDESÕNA	ÜKS AUAMET	ANNO DOMINI	T NAABER	...KIRI (MUSTER)	EESTI END. KARIKA-TURIST	NÄITEKS	SIDESÕNA	SUMERI JUMAL	PAHKLUU
... TAUJAR								H. IBSENI TEGELANE								
KITSIKS MUUTUMA						ÕNGPÜÜNIS				ILMA OHETETA						
EESTI NÄITLEJA (NIMI+IN)				KOLMIK					VAHETULT ENNE ÜHE METAL-LIGA KATMA			SÕOJA				
SINA		SÜDAMIK (PILT.)				ROOTSI KEELES				HÄALELIK					PUNKT	
KORRUS	LÄBI-TIIVIKU OSA		VARSTI			ARMAS, VEETLEV				JÄRV ARMEENIAS					EESTI POLIITIK (IN+NIMI)	
KÜTTMATERJAL					ISANE					PRANTSUSE KIRJANIK				SELEEN		LAEVA TAGAOSA
KARIOOSNE DEFEKT					REISI-DOKUMENT					SOOME HELILOOJA				TONAALSU-SETA		LEIVA-MÄÄRE
						MIRAAKEL						ALGAV				TÕSIASI
						MÕLA										RAUD
																KUURORT MUSTA MERE ÄÄRES
																PIKNE
																PUU PAADI VETTE-VEERETA-MISEKS
VERE-GRUPP		"ENSU" TEGELANE				NEE	VAHEND									RV MAAN-TEEVEDU
SAAR IIRI MERES			RAVIM									MAGADA TAHTEV				KURIKAS
BAIT	VAAT		MAA-VILJELUSVIIS		ISLAMIRIIK			MAAKOND			PAPS				ETÜÜL-ESTER	
ALATES		SAAMI KEEL				...SALK						SOOJA-ANDJA				HOOP
NAISENIMI		SAKSA K EESSÕNA				NASALI-SATSIOON						PINNA-MOOT				... KAUS
... NAISSOO				SAMOJA PEALINN											OSASAAJA	
VÕITJA PILDIL			PRANTSA-TADES		PERSONAL COMPUTER										ASESÕNA	
			LAUPÄEV							INDIA RÜHMA KEEL						MAIUSTUS
										SEE TÄHENDAB						EHK
										NAISENIMI						VEEBILEHT
										VESINIK						

Eelmise nädala vastus: Vikla varjupaigas ootab kodu üle 80 kassi.

OST

Ostan autosid, seisukord ei ole oluline. Tel 553 1989.

MÜÜK

Auto- ja majavõtmete valmistamine, lukkude paigaldus ja müük. Autoraadiod ja -kõlarid. Autoalarmid. LVL OÜ, Posti 39 (veetorn), tel 473 3247 ja 507 7979.

LEHMA KÕDUSÕNNIK 30 l /kott
KUIV KÜTTEPUU 30, 40, 50 cm
võrkkotis. Tammaru Farm,
info 523 8852, tg.ee.

PUIT

Müüa kuiva, toorest ja metsakuiva puud, transport. Tel 505 5203.

Kuivad pakitud kütteklotsid. Vedu tasuta. Tel 5383 9215.

Müüa ehituslikku saematerjali ning voodri- ja põrandalauda. Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Vedu hinnas. Müüa kuiva ja märga küttepuud. Pikkus vastavalt soovile. Tel 5666 0431.

Müüa 3meetrise küttepuud: must lepp, hall lepp, kask koos kohaletoomisega, miinimumkogus 15 tihumeetrit. Lisainfo tel 5829 3564.

Müüa küttepuid koos veoga. Info 5687 3966, timberexpert@online.ee.

Müüa kuiva saarepuud 40 ja 50 cm. Tel 520 2081.

TEENUS

Developing Ehitus OÜ

Katuste renoveerimine, fassaaditööd, majade ehitus, üldehitus.

Tagame kvaliteedi. Pakume koostööd korteriühistutele.

Tel 5566 1168.
E-mail:
info@developingehitus.ee.

Viin ära vanarauda, oksid, ehitusprahiti, mööblit jm. Teen lammutus- ja ehitustööd, puude langetamine ja muud tööd. Tel 5802 9660.

Hauaäärise ja -kivide paigaldus. Haudade hooldus ja muud kalmistutööd. Tel 557 3287, Jevgeni.

Puurkaevude puurimine ja projekteerimine. Vee- ja kanalisatsioonitööd ning septikute paigaldus. Rauaeraldus, filtrite paigaldus. Tel 521 7415, 504 2999, www.baltipuurkaev.ee.

Ehitus- ja remonditööd. Katuseehitustööd. Katuse turvatoodete müük ja paigaldus. Vihmaveesüsteemide müük ja paigaldus. Tel 5347 7919.

Katuste renoveerimine/paigaldus. Plekk-, eterniit-, karg- ja bituumenkatused. Vihmaveesüsteemid, erinevate plekkide paigaldus. Saabtehtud OÜ, 5624 2511.

Ohtlike puude raie, võsalõiklus ja kruntide puhastus võsast. Helista julgelt ja leiame lahenduse. Tel 5623 0373, Randy.

Rakkekaevude puhastamine ja remont. Tel 557 4792.

Fekaalivedu, septikute tühjendamine E-P, ka pühade ajal, tel 515 7000.

Võtame vastu üleliigseid raamatuid. Tuleme ise järgi. 5615 5175

Korstnapühkimine ja pottsepatööd. www.laanekorsten.ee. Tel 553 1826.

ÜÜRILE ANDA

ÜÜRILE ANDA
uued konteinerlaod
Haapsalus Uuemõisas
Kooli tee 3.

Lisainfo ja broneerimine
tel 518 2618.
Haapsalu konteinerlaod

TÖÖPAKKUMINE

Pakun tööd kunstimeelega inimesele. Tiit Laubert, tiitlaubert1@gmail.com, tel 5662 3279.

Toimetus kuulutuste sisu eest ei vastuta.

TEATED

SA Läänemaa Haigla
ootab pensionipõlve
pidavaid endisi töötajaid
õhtusöögil

8. novembril
algusega kell 18

Haapsalu Kaluri
klubihoonesse aadressil
Kaluri tn 22.
Registreerimine
telefonil 472 5801 kuni
31. oktoobrini.

Ja äkki katkes Su elulõng...

Avaldame kaastunnet
abikaasale ja pojale perega kalli
SULEV KÜÜNARPUU
lahkumise puhul.

Virve ja Kalev

Avaldame lähedastele sügavat
kaastunnet kalli
ANDRES RAJASTE
kaotuse puhul.

Karl-Henry, Enely ja Üllar

Avaldame sügavat kaastunnet
Ingele, Jaanile ja Annikale
perega kalli poja ja venna
ANDRES RAJASTE
kaotuse puhul.

Meeri, Ruth, Jana ja Evelyn

Avaldame südamlitku
kaastunnet Heinole, Silvale,
Heliile, Kajale, Karinile, Kerstile
perega ja Jutale kalli isa ja
kasuisa ning abikaasa
ENDEL ANSELI
lahkumise puhul.

Sügav kaastunne kõigile
omastele.

Jüri Kullamaalt perekonnaga

Hoia end kohaliku eluga kursis, telli Lääne Elu

Kirjuta le@le.ee
või helista 473 7222
E-R 8-1630.

HOOLI RASKUSTESSE SATTUNUD PEREDEST!

Läänemaa Abikassa ootab heade inimeste ja organisatsioonide annetusi, et toetada raskustesse sattunud peresid Läänemaal. Annetusi saab teha MTÜ Läänemaa Abikassa kontole EE592200221046665398, Swedbank AS. Teave veebis www.abikassa.ee. E-post laanemaa.abikassa@gmail.com.

Läänemaa vähiühing
on pakkunud oma liikmeile ja nende peredele tuge juba üle kümne aasta. Oleme tänuilikud abi ja toetuse eest. Läänemaa vähiühing, SEB EE621010220047448013.

Teatame kurbusega, et raske haiguse tõttu lahkus meie armas elukaaslane, isa ja vanaisa
JAAK LIPP
29.10.1947–21.10.2024.

Tuult purjedesse uues rannas!
Leinavad omaksed

Iga lahkumine on raske, iga telesaamine kurb...
Südamlilik kaastunne Janekule ja Jürmole perega ning vendadele
RAIVO JÜRJERI
surma puhul.
Astra, Angela ja Argo

Me mõtteis püsid Sa ikka, elad edasi sõprade seas...

Teatame kurbusega, et meie seast on lahkunud kallis
RAIVO JÜRJER
29.8.1955–24.10.2024.

Ärasaatmine: pühapäeval, 27. oktoobril kell 11 Hingeviulu tavandisaalis Kalmistu 3a. Palume pärgi ja kimpe mitte tuua.

Tuul puude ladvus tasa kiigub, me vaikes leinas langetame pea...

Siiras kaastunne lähedastele kalli
RAIVO JÜRJERI
kaotuse puhul.

Sulev perega, Silva ja Sigrid peredega

Tuul puude ladvus tasa liigub...
Südamlilik kaastunne Üllele perega kalli ema, ämma, vanaema, vanavanaema
LAINA KUUSIKU
lahkumise puhul.
Ülle ja Reeli

Sügav kaastunne Üllele perega kalli ema
LAINA KUUSIKU
kaotuse puhul.
Tiiu ja Ilme

Hiiepuud langetavad pea, taevas nutab. Miks elus on seatud nii, et lahkuvad need, kes ei peaks...

Unustamatult kallist
ARRE ILLENZEERI
23.6.1976–25.10.2004
mälestavad tema 20. surma-aastapäeval ema, isa, Carolin, õed ja vennad peredega.

BÜROO AVATUD E-R 10-15
KALMISTU TN 3A, HAAPSALU
TEL 58 503 340 (kontor),
5846 1111
www.hingeviul.ee
info@hingeviul.ee

Matusekorraldus Haapsalus ja Läänemaal, matuseteenused ja -tarbed, tuhastamine, haua- ja urnimatused, lahkunu transport surnukuuri (24/7 tel 58 007 504)

Teostame hauaplatside renoveerimis- ja hooldustööd Haapsalus ning Läänemaal. Müüme hauakive ja -piirdematerjale. Hinnapakumine ja info: hingeviul@gmail.com / 58 503 340

VIIIMANE VEERG

MALLE-LIISA RAIGLA

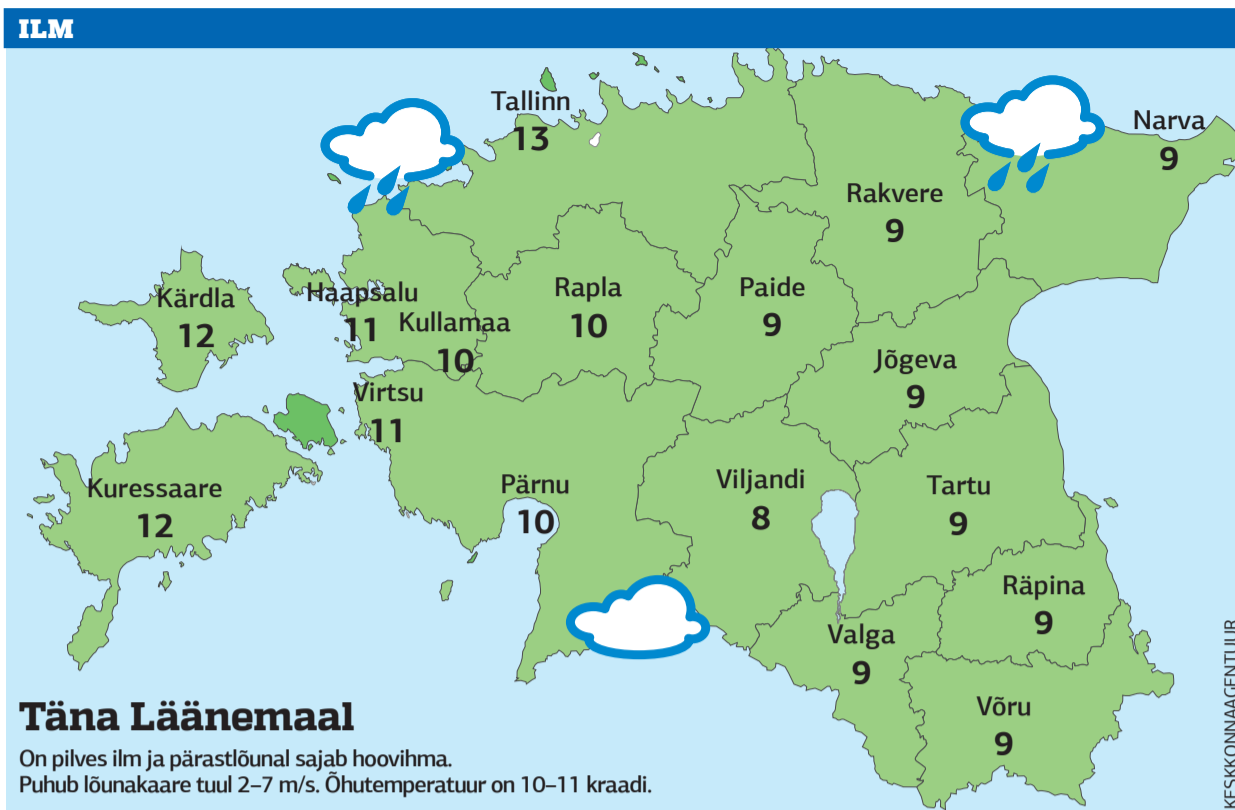
Paliveres ja Orul alustavad raamatuklubid

Palivere ja Oru raamatuklubid tulevad esimest korda kokku 31. oktoobril, et valida välja kuu raamat ja teha plaane edaspidiseks. Palivere raamatuklubi juhhib Külli Kiholane ja Oru raamatuklubi Öne-Sigrid Mättik.

Lääne-Nigula keskraamatukogu direktor Diana Ots kutsus üles asutama raamatuklubi igas kogus ja üleskutse on jõus. „Ikka-ikka. Raamatuklubid on hästi vahva ettevõtmine,” märkis Ots. „Loodan, et tulevad ka Taebla ja Kullamaa.” Ristil on uuema kirjanduse üle arutletud juba varem.

Kui muidu saavad raamatuklubid kokku igatüki oma kohalikus kogus, siis kord aastas kevaditi võiksid omavahel kokku saada kõik klubid. „Kutsuks külala ka mõne kirjaniku,” ütles Ots. Otsa sõnul tegutses Lääne-Nigulas varem klubi, kus raamatute üle arutleti veebis, aga see jäi soiku.

Lääne-Nigula keskraamatukogu all tegutseb 11 kogu: Kullamaa, Liivi, Martna, Noarootsi, Nõva, Oru, Palivere, Risti, Rõude, Sutlepa ja Taebla. **KAIE ILVES**

Täna Läänemaal

On pilves ilm ja pärastlõunal sajab hoovihma. Puhub lõunakaare tuul 2-7 m/s. Õhutemperatuur on 10-11 kraadi.

Pühapäev	öö päev	Esmaspäev	7°...11°	Teisipäev	1°...10°	Kolmapäev	4°...9°
muutlik tuul 1-9 (14) m/s		edela-, läänetuul 5-12 (16) m/s		lääne-, loodetuul 3-10 (14) m/s		loode-, läänetuul 5-13 (19) m/s	

VAATA KA
WWW.LE.EE

REINPAUL
OSTAME KASVAVAT ja LADUSTATUD VÕSA
Raiume võsast puhtaks kraavid, tee- ja põlluääred, lepikud, haavikud jne.
Info tel 5593 3899, kaido@reinpaul.ee
www.reinpaul.ee

Üllata oma lähedasi
Lääne Elu
kinkekaardiga!
Kõige kallimale
Kirjekaart 12 kuud

Naudi sügist Lääne Eluga!

Tellimiseks võta ühendust le@le.ee, helista 473 7111 või tule toimetusse aadressil Posti 30, Haapsalu.

ÕNNEKS ON VAJA ÕPPIDA!

Osale täiskasvanud õppija nädalal
30.10-8.11.2024.
UURI LÄHEMALT: www.andras.ee

ENDEL NELISE FOND
ANDEKATE NOOR-VEHKLEJATE ARENGU JA ENESETÄIENDAMISE TOETUSEKS

Tänu Endel Nelisele on Haapsalus vehklemisega tegeletud juba üle seitsmekümne aasta. Haapsalust on pärit pikk rida tippvehklejaid, kes on võitnud medaleid kõikides vanuseklassides kõikvõimalikel tiitlivõistlustel olümpiakullani välja.

Annetuse saaja: Sihtasutus Eesti Rahvuskultuuri Fond
Arvelduskontod:
EE117700771000664610 LHV Pank
EE672200221001101347 Swedbank
Selgitusse märkida: annetus Endel Nelise fondi

Pole mingit kõhklemist, toeta vehklemist!

Kinnisvarajutud tassi kohvi ja koogiga!

Tule küsi kinnisvaraalast nõu, räägime mis kinnisvaraturul toimub!
Helista või kirjuta mulle ja lepime aja kokku! Kohvi ja kook on minu poolt!

KARJAKINNISVARA
Annelly Sermat
+372 513 5163
annelly@karjakv.ee

Lääne Elu

paber- ja digilehe hinnakiri

PAPERLEHT	HINN
1 kuu	12,50
3 kuud	37
6 kuud	72
12 kuud	131
E-arve	11

PAPER+DIGI	HINN
1 kuu	16
3 kuud	46
6 kuud	89
12 kuud	166
E-arve	14

DIGILEHT	HINN
1 kuu	7
3 kuud	19
6 kuud	36
12 kuud	72
E-arve	7

DIGILEHE PÄEVA-PILET	HINN
1,50	

473 7111
le@le.ee